

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Norske banker og kredittforetak

Likviditet og soliditet

2. kvartal 2018

DATO:
13.11.2018

FORFATTERANSVARLIG:
LOMD/KESO/MADA/OMNY/KSI/ANRAP

Innhold

1	LIKVIDITETSRISIKO	5
1.1	Situasjonen i penge- og kapitalmarkedene	5
1.2	Likviditetsreserve	5
1.2.1	Total-LCR.....	6
1.2.2	Sammensetning av likviditetsreserve	6
1.2.3	LCR i norske kroner og andre signifikante valutaer.....	8
1.3	Stabil finansiering	9
2	SOLIDITET.....	12
2.1	Soliditet.....	12
2.2	Kapitaldekning	12
2.3	Uvektet kjernekapitalandel	14
2.4	Store engasjementer	15

Figur 2.4 ble oppdatert 13. november 2018.

Sammendrag

Norske banker hadde god tilgang på både kort og lang finansiering i andre kvartal 2018, men finansieringskostnadene økte noe gjennom første halvår.

For bankene samlet sett utgjorde likviditetsreserven (LCR) 139 prosent ved utgangen av andre kvartal 2018. Bustadkreditt Sogn og Fjordane AS og Etne Sparebank etterlevde ikke kravet om å holde en LCR på minimum 100 prosent i april 2018. I mai 2018 etterlevde ikke Optin Bank ASA minimumskravet til LCR. I juni var alle over minstekravet til total-LCR, men Sparebank 1 Østlandet etterlevde ikke kravet til LCR i signifikant valuta (euro).

Samlet sett for bankene utgjorde stabil og langsiktig finansiering (NSFR) 115 prosent ved utgangen av andre kvartal 2018, en økning på 1,9 og 1,4 prosentpoeng fra utgangen av henholdsvis første kvartal 2018 og utgangen av andre kvartal 2017. Ved utgangen av andre kvartal 2018 hadde alle banker en NSFR over 100 prosent.

Ved utgangen av andre kvartal 2018 var bankenes samlede rene kjernekapitaldekning 15,7 prosent, noe høyere enn året før. Økningen har kommet i de store og mellomstore bankene. Uvektet kjernekapitalandel (leverage ratio) var på samme tidspunkt 7,3 prosent, noe lavere enn året før. Uvektet ren kjernekapitalandel (ren kjernekapital i forhold til forvaltningskapital) var 7,7 prosent.

Finansieringsforetaket Ria Financial Services oppfylte ikke det samlede kapitalkravet ved utgangen av andre kvartal 2018. Kredittforeningen for Sparebanker og Sergel Finans var i brudd med grensene for store engasjementer.

Innledning

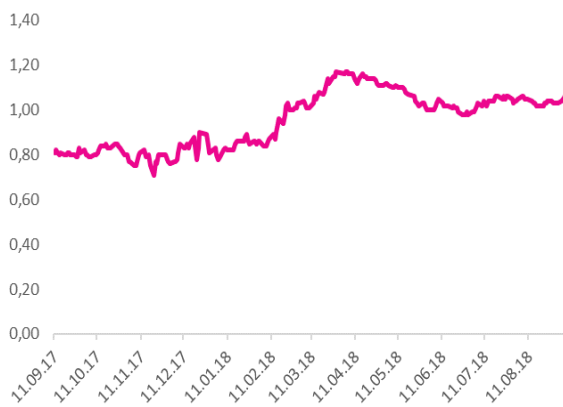
Denne rapporten oppsummerer og vurderer hovedstørrelser for soliditet, uvektet kjernekapitaldekning (leverage ratio), likviditetsreserve (Liquidity Coverage Ratio (LCR)) og stabil finansiering (Net Stable Funding Ratio (NSFR)) for norske banker (på øverste konsolideringsnivå). Utviklingen vises for tre grupper av banker: store banker (DNB Bank, SR-Bank, Sparebanken Vest, SpareBank 1 SMN, Sparebanken Sør, SpareBank 1 Østlandet og SpareBank 1 Nord-Norge), mellomstore banker (øvrige banker med forvaltningskapital over 10 milliarder kroner) og mindre banker (banker med mindre enn 10 milliarder kroner i forvaltningskapital).

1 Likviditetsrisiko

1.1 Situasjonen i penge- og kapitalmarkedene

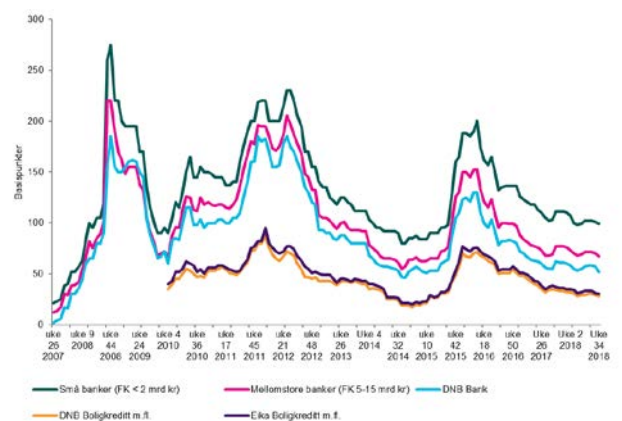
Norske banker hadde god tilgang på både kort og lang finansiering i andre kvartal 2018. Risikopåslagene for seniorobligasjoner og OMF har sunket ytterligere i løpet av 2018, men bankenes finansieringskostnader økte noe som følge av høyere NIBOR.

Figur 1.1: Utvikling i 3mnd-NIBOR siste 12 måneder.
T.o.m. 9. september 2018

Kilde: Oslo Børs

Figur 1.2: Indikative påslag for seniorobligasjoner og OMF
5 år mot 3mnd-NIBOR. T.o.m. uke 34 2018

Kilde: DNB Markets

1.2 Likviditetsreserve

Likviditetsreservekravet, LCR, stiller krav til størrelsen på bankenes likvide eiendeler i forhold til antatt netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid under gitte stressforutsetninger.

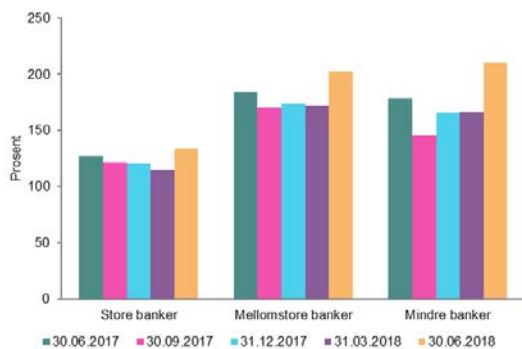
Minstekravet til total-LCR for banker og kredittforetak er 100 prosent. Fra 30. september 2017 har det også vært krav til LCR i norske kroner og andre signifikante valutaer. Minstekrav til LCR i hver signifikante valuta, med unntak av norske kroner, er tilsvarende minstekravet til total-LCR på 100 prosent. For banker og kredittforetak som har euro eller amerikanske dollar som signifikant valuta, er det fastsatt et likviditetskrav i norske kroner på minst 50 prosent. For foretak som verken har euro eller amerikanske dollar som signifikant valuta er det ikke minstekrav til likviditetsreserve i norske kroner.

Likviditet og soliditet

1.2.1 Total-LCR

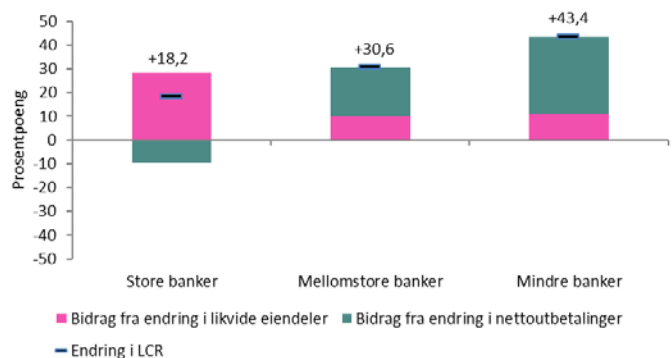
LCR for bankene samlet sett var 139 prosent ved utgangen av andre kvartal 2018. Gruppen av de store bankene hadde en LCR på 133 prosent, mens de mellomstore og mindre bankene hadde en LCR på henholdsvis 203 og 210 prosent. Alle bankgrupperingene økte sine LCR-verdier fra utgangen av første kvartal 2018, se figur 1.3 og figur 1.4.

Figur 1.3: Total-LCR, vektet gj.snitt

Kilde: Finanstilsynet

Figur 1.4: Endring i total-LCR i siste kvartal, dekomponert

Kilde: Finanstilsynet

Bustadkreditt Sogn og Fjordane AS og Etne Sparebank etterlevde ikke kravet om å holde en LCR på minimum 100 prosent i april 2018, og Optin Bank ASA etterlevde ikke kravet i mai 2018.

Samlet sett økte bankenes LCR med 17 prosentpoeng i løpet av kvartalet, fra 121 til 139 prosent. Alle de tre bankgrupperingene økte sin beholdning av likvide eiendeler og sine LCR-verdier i andre kvartal. LCR ligger normalt høyere ved utgangen av juni enn resten av året som følge av økning i kundeinnskudd knyttet til feriepengene som plasseres som overskuddslikviditet i Norges Bank. De mellomstore og mindre bankene opplevde en reduksjon i forventede nettoutbetalinger som bidro ytterligere til økte LCR-verdier, mens de store bankene hadde en økning i forventede nettoutbetalinger som isolert sett bidro til lavere LCR.

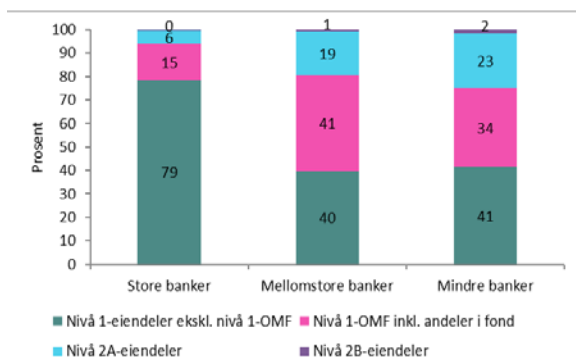
1.2.2 Sammensetning av likviditetsreserve

Eiendelene som kan inngå i LCR er delt inn i nivåer basert på grad av likviditet og kredittkvalitet. Det er to hovednivåer av LCR-eiendeler, nivå 1 og nivå 2. Nivå 2-eiendelene er videre delt inn i 2A og 2B. For å kvalifisere til nivå 1 må eiendelene ha svært god likviditet og kredittkvalitet, mens nivå 2-eiendeler må ha god likviditet og kredittkvalitet. Nivå 2-eiendeler får en avkortning i verdien på minimum 15 prosent i beregningen av likviditetsbufferen. Nivå 1-eiendeler får ingen avkortning, med unntak av OMF (som inngår i nivå 1) som får en avkortning på 7 prosent. Regelverket setter videre krav til sammensetningen av likviditetsbufferen (caps). Minimum 60 prosent av likviditetsbufferen må bestå av nivå 1-eiendeler og minst 30 prosent av bufferen må bestå

av nivå 1-eiendeler utenom nivå 1 OMF. 2B-eiendeler kan ikke utgjøre mer enn 15 prosent av totale likvide eiendeler.

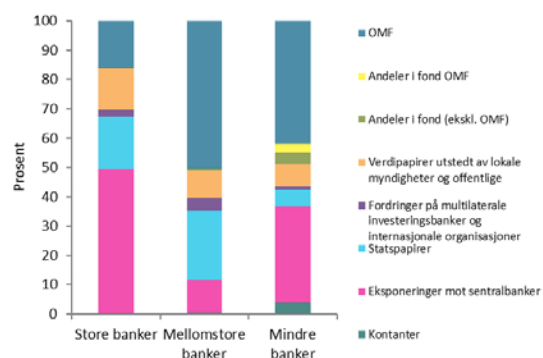
Nivå 1-eiendeler må utgjøre minimum 60 prosent av samlet likviditetsreserve for bankene. Hoveddelen av dette er innskudd i sentralbanker, statspapirer og OMF. Norske bankers nivå 2A-eiendeler består i hovedsak av OMF, men også av verdipapirer med risikovekt 20 prosent, som obligasjoner utstedt av norske kommuner. Norske banker har lite nivå 2B-eiendeler, som OMF uten rating, aksjer, RMBS (Residential Mortgage Backed Securities)¹ og ABS (Asset Backed Securities) i sin likviditetsreserve.

Figur 1.5: Sammensetningen av likviditetsreserven (etter avkortning, før cap) per 30.06.2018

Kilde: Finanstilsynet

Figur 1.6: Sammensetning av nivå 1-eiendelene (etter avkortning, før cap) per 30.06.2018

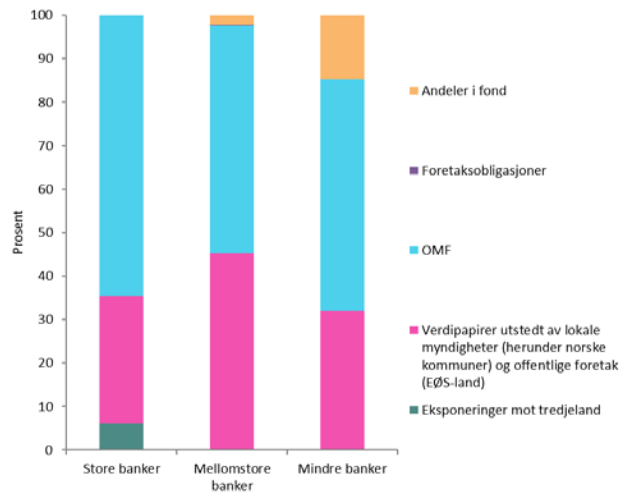
Kilde: Finanstilsynet

Det er til dels store forskjeller i sammensetning av likviditetsreserven for de ulike gruppene av banker, se figur 1.5 til 1.8. Nivå 1-eiendeler står for 94 prosent av store bankers likviditetsreserve, mens de mellomstore og mindre bankene har en betydelig andel nivå 2A-eiendeler, henholdsvis 19 og 23 prosent. For de store bankene utgjør innskudd i sentralbanker og statspapirer den største andelen av likviditetsreserven. For de mellomstore og mindre bankene utgjør OMF en større andel av likviditetsreserven, med henholdsvis 41 og 34 prosent. De mellomstore bankene har i tillegg en del statspapirer i sin likviditetsreserve.

¹ RMBS er et egenkapitalinstrument, utstedt av et SPV (special purpose vehicles), hvorav kontantstrømmen kommer fra en portefølje av boliglån. Til sammenligning er OMF et gjeldsinstrument med sikkerhet i en boliglånsmasse.

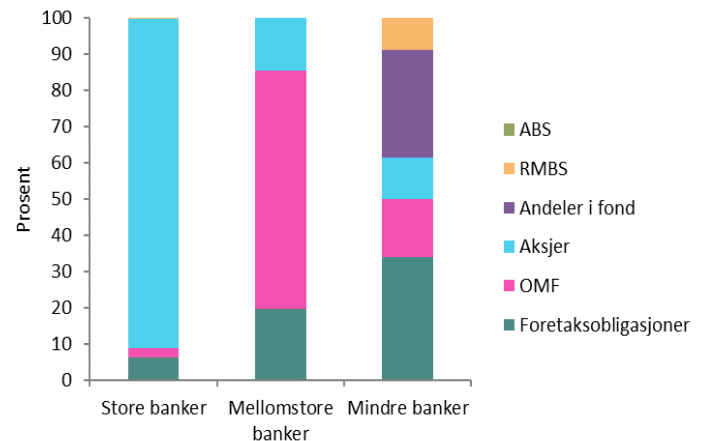
Likviditet og soliditet

Figur 1.7: Sammensetningen av nivå 2A-eiendelene (etter avkortning, før cap) per 30.06.2018

Kilde: Finanstilsynet

Figur 1.8: Sammensetningen av nivå 2B-eiendelene (etter avkortning, før cap) per 30.06.2018

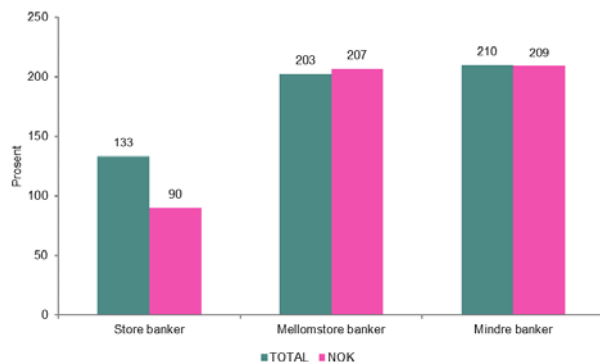
Kilde: Finanstilsynet

1.2.3 LCR i norske kroner og andre signifikante valutaer

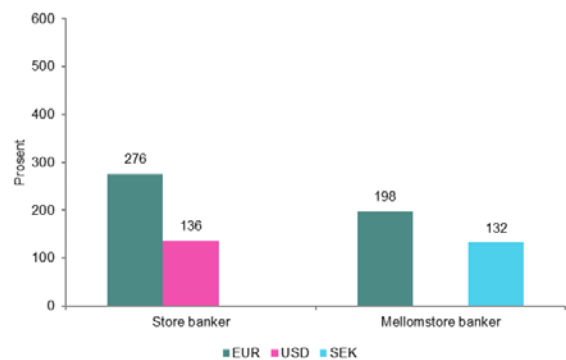
Sparebank 1 Østlandet etterlevde ikke kravet om å holde en LCR på minimum 100 prosent i en signifikant valuta (euro) i juni 2018.

Ved utgangen av andre kvartal 2018 var LCR i norske kroner 111 prosent for bankene samlet sett, mens LCR for alle bankene samlet sett i alle valutaer var 139 prosent. Årsaken til differansen er at de store bankene har store likviditetsreserver i andre valutaer enn norske kroner, hovedsakelig euro og dollar, som trekker opp total-LCR. De mellomstore bankene har mindre likviditetsreserver i andre signifikante valutaer, mens de minste bankene ikke har andre signifikante valutaer enn norske kroner. De fleste mindre og mellomstore bankene har derfor relativt høye LCR-verdier i norske kroner, som følge av at total-LCR og LCR i norske kroner er tilnærmet like hverandre for disse grupperingene, se figur 1.9.

Figur 1.9: Total-LCR og NOK-LCR, vektet gj.snitt.
per 30.06.2018

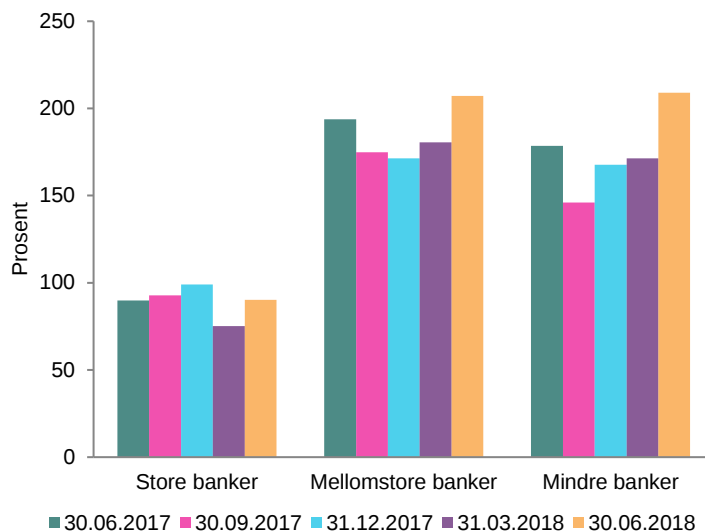

Figur 1.10: LCR i andre signifikante valutaer enn NOK
per 30.06.2018

Alle bankgrupperingene økte sine LCR-verdier i norske kroner i andre kvartal 2018, se figur 1.11. For bankene samlet sett økte LCR i norske kroner med 7 prosentpoeng i andre kvartal 2018.

Figur 1.11: NOK-LCR, vektet gjennomsnitt

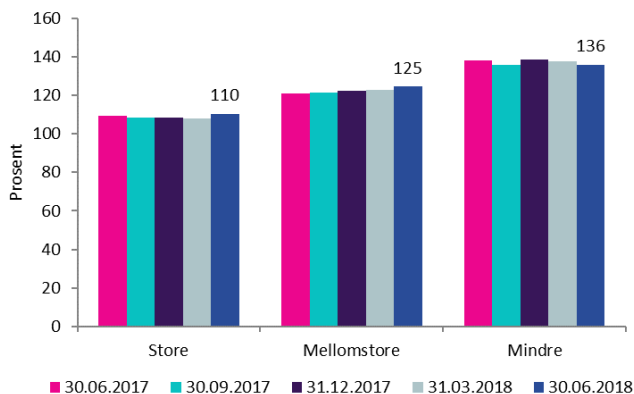
Kilde: Finanstilsynet

1.3 Stabil finansiering

For å redusere refinansieringsrisikoen på lengre sikt er en høy andel stabil finansiering viktig. NSFR (Net Stable Funding Ratio) inngår som rapporteringskrav i CRD IV/CRR og måler bankenes tilgjengelige stabile finansiering som andel av nødvendig stabil finansiering. NSFR reflekterer hele foretakets balanse samt enkelte utenombalanseposter. Nødvendig og tilgjengelig finansiering beregnes ut fra vektorer som reflekterer henholdsvis krav til og grad av stabilitet over en tidsperiode på ett år.

NSFR er ennå ikke endelig utformet, men EU-kommisjonen har i forslag til endringer i CRR/CRD IV i november 2016 definert nærmere bestemmelser knyttet til beregningen av NSFR. I forslaget foreslår kommisjonen også innføring av bindende NSFR-krav på 100 prosent. Inntil en endelig definisjon av NSFR foreligger i EU, beregnes indikatoren på bakgrunn av Baselkomitéens anbefalinger fra oktober 2014. Ved utgangen av andre kvartal 2018 hadde alle banker en NSFR på over 100 prosent.

Figur 1.12: Total NSFR, vektet gjennomsnitt

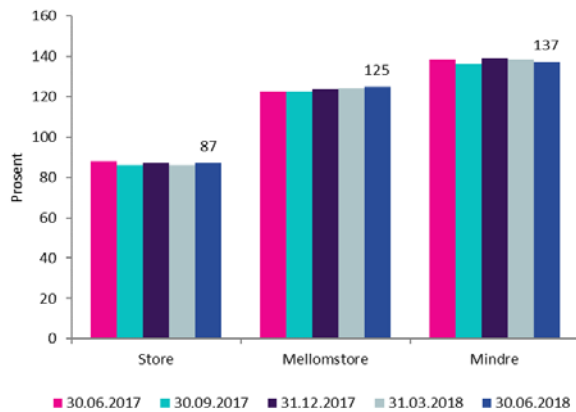

Kilde: Finanstilsynet

Samlet sett for bankene var NSFR 115 prosent ved utgangen av andre kvartal 2018, en økning på 1,9 og 1,4 prosentpoeng fra utgangen av henholdsvis første kvartal 2018 og andre kvartal 2017. For gruppen store banker økte NSFR med 2,3 prosentpoeng til 110 prosent fra utgangen av første kvartal 2018, se figur 1.17. Dette er det høyeste nivået for denne gruppen siden innføringen av rapporteringen av NSFR i 2014. Økningen skyldes en relativt større økning i stabil finansiering enn økningen i eiendeler som krever stabil finansiering.

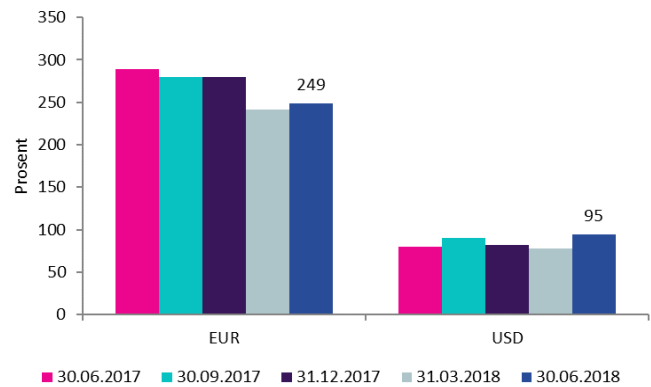
For mellomstore banker økte NSFR med 1,8 prosentpoeng fra første kvartal 2018 som følge av en økning i stabil finansiering og en reduksjon i eiendeler som krever stabil finansiering. Gruppen av mindre banker reduserte NSFR med 2 prosentpoeng fra første kvartal. Dette skyldes lavere vekst i stabil finansiering enn i eiendeler som krever stabil finansiering. De store bankene har gjennomgående en lavere NSFR enn de mellomstore og de mindre bankene. Dette skyldes til dels at de store bankene har en større andel markedsfinansiering enn de mellomstore og mindre bankene, og dels at en del av dette har kort løpetid. For banker som konsoliderer inn OMF-foretak får dette også en effekt på NSFR ved at utlån i sikkerhetsmassen krever en høyere andel stabil finansiering enn andre utlån. Andelen banker som konsoliderer inn OMF-foretak er høyere i gruppen av store banker enn i gruppene av mellomstore og mindre banker.

Figur 1.13: NSFR i NOK, vektet gjennomsnitt

Kilde: Finanstilsynet

Figur 1.14: NSFR i EUR og USD. Alle banker

Kilde: Finanstilsynet

Ved utgangen av andre kvartal 2018 var NSFR i norske kroner 87 prosent for de store bankene, 125 prosent for de mellomstore bankene og 137 prosent for de mindre bankene, se figur 1.13. De store bankene finansierer, i større grad enn de øvrige bankene, sin virksomhet gjennom innlån i utenlandsk valuta. Dermed vil NSFR i norske kroner isolert sett være lavere for de store bankene enn for de øvrige. Foruten norske kroner er euro den viktigste kilden til finansiering for de store bankene. Sammenlignet med eiendeler som krever stabil finansiering i euro, utgjør tilgjengelig stabil finansiering i euro 249 prosent for bankene samlet. I dollar utgjør tilgjengelig stabil finansiering 95 prosent av eiendeler som krever stabil finansiering, se figur 1.14.

2 Soliditet

2.1 Soliditet

Pilar 1-kravet til ren kjernekapital for norske finansforetak er 12 prosent av risikovektet beregningsgrunnlag. Kravet består av minstekrav (4,5 prosent), bevaringsbuffer (2,5 prosent), systemrisikobuffer (3 prosent) og motsyklisk kapitalbuffer (2 prosent). Systemviktige banker og kredittforetak (DNB Bank ASA, inkludert norske datterselskap underlagt CRR og Kommunalbanken) har i tillegg et bufferkrav på 2 prosent, og har dermed et samlet pilar 1-krav på 14 prosent. Pilar 2-krav kommer i tillegg, og skal også dekkes av ren kjernekapital.

Kravene til kjernekapitaldekning og kapitaldekning er henholdsvis 1,5 og 3,5 prosentpoeng høyere enn for ren kjernekapitaldekning.

2.2 Kapitaldekning

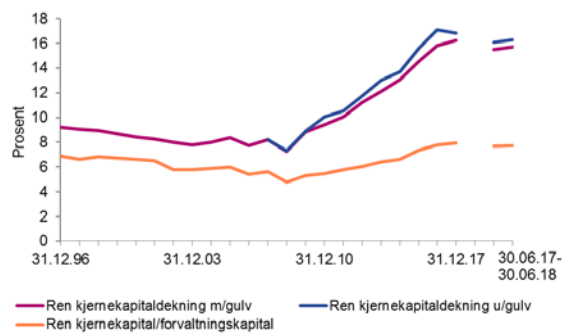
Bankenes samlede rene kjernekapitaldekning, beregnet som vektet gjennomsnitt, var 15,7 prosent ved utgangen av andre kvartal 2018. Det er lavere enn ved utgangen av 2017, men en økning på 0,2 prosentpoeng fra andre kvartal i fjor, se figur 2.1. Uvektet ren kjernekapitalandel (ren kjernekapital i forhold til forvaltningskapital) var på 7,7 prosent, uendret fra samme kvartal i fjor. Innføringen av IFRS 9 har økt bankenes avsetninger noe, men ikke nok til at det påvirker soliditetsindikatorene i nevneverdig grad. Dette skyldes dels at flere av de største bankene reduserte gruppenedskrivningene fra tredje til fjerde kvartal i 2017. Økningen i nedskrivningene ved innføringen av IFRS 9 ga i stor grad en reversering av disse reduserte gruppenedskrivningene. Kun tre banker har valgt å ta i bruk overgangsreglene knyttet til IFRS 9.² Dette innebærer at effekten av de nye tapsnedskrivningsreglene gradvis fases inn over en femårsperiode.

Samtlige banker og kredittforetak oppfylte kapitalkravene ved utgangen av andre kvartal 2018. Kredittforetakenes samlede rene kjernekapitaldekning og uvektede rene kjernekapitalandel var på henholdsvis 18,3 og 6,0 prosent ved utgangen av andre kvartal 2018. Den betydelige avstanden mellom risikovektet kapitaldekning og uvektet ren kjernekapitalandel følger av at kredittforetakene har eiendeler med lave risikovekter.

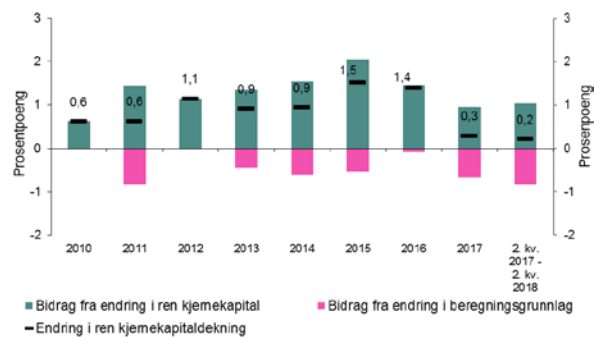
² Se § 20 i kapitalkravsforskriften.

Figur 2.1 Ren kjernekapitaldekning og uvektet ren kjernekapitalandel i norske banker/bankkonsern

Kilde: Finanstilsynet

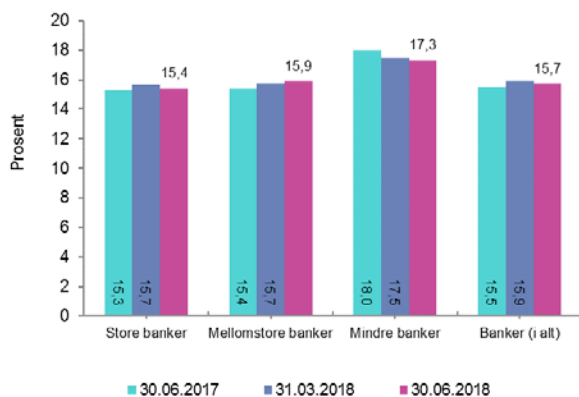
Figur 2.2 Endringer i ren kjernekapitaldekning i samtlige banker/bankkonsern (dekomponert)

Kilde: Finanstilsynet

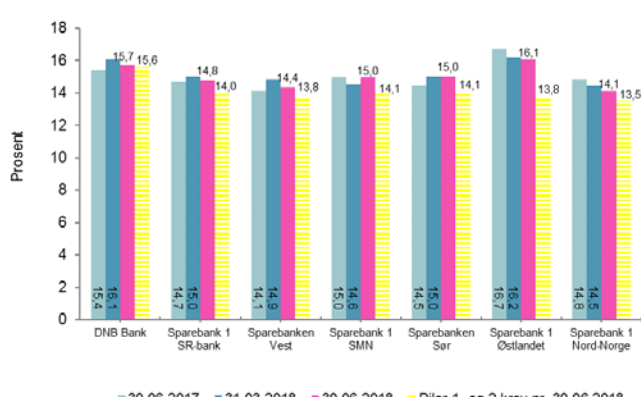
Gruppene store banker og mellomstore banker hadde høyere ren kjernekapitaldekning ved utgangen av andre kvartal 2018 enn året før, se figur 2.3. Som følge av utvidet konsolidering for foretak i samarbeidende grupper, er ren kjernekapitaldekning i de mindre bankene lavere enn året før, men nivået er fortsatt klart høyere enn for de øvrige gruppene. Fem av de syv store bankene reduserte sin rene kjernekapitaldekning sammenlignet med utgangen av første kvartal, se figur 2.4. Dette skyldes at flere av bankene ikke har medregnet delårsresultat for 2018. Sparebank 1 Østlandet hadde høyest ren kjernekapitaldekning ved utgangen av andre kvartal, til tross for en reduksjon sammenlignet med forrige kvartal.

Figur 2.3: Ren kjernekapitaldekning i norske banker/bankkonsern

Kilde: Finanstilsynet

Figur 2.4: Ren kjernekapitaldekning i de syv store bankene (konsolidert)

Kilde: Finanstilsynet

Fra og med første kvartal 2017 ble banker i samarbeidende grupper pålagt utvidet konsolidering for eierandeler ned til 10 prosent i soliditetsberegningen. Fra og med første kvartal 2018 må eierbanker i samarbeidende grupper konsolidere inn alle finansforetak, uavhengig av størrelse på eierandelen. Utvidet konsolidering omfatter dermed over 90 banker. Sammenlignet med tidligere konsolidering har bankene i gjennomsnitt (uvektet) redusert ren kjernekapitaldekning med over ett prosentpoeng som følge av utvidet konsolidering.

2.3 Uvektet kjernekapitalandel

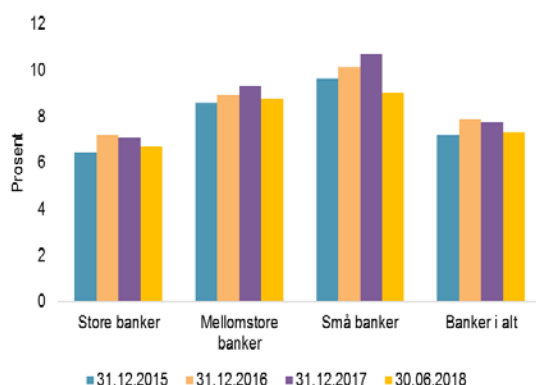
Uvektet kjernekapitalandel (leverage ratio) er definert som forholdet mellom kjernekapital og et eksponeringsmål bestående av balansen og utenombalanseeksponeringer. Det skal ikke anvendes risikovekter, men for utenombalanseeksponeringer skal det benyttes konverteringsfaktorer slik at full nominell verdi av disse ikke inkluderes. Eksponeringsmålet er dermed ikke risikosensitivt, og et minstekrav til uvektet kjernekapital vil derfor fungere som en back stop mot et fall i beregningsgrunnlaget som ikke reflekterer endring i risiko.

For banker, kredittforetak mv.³ gjelder et minstekrav til uvektet kjernekapitalandel på 3 prosent. Alle banker skal i tillegg oppfylle en buffer på minst 2 prosent. Systemviktige banker skal ha en ytterligere buffer på minst 1 prosent.

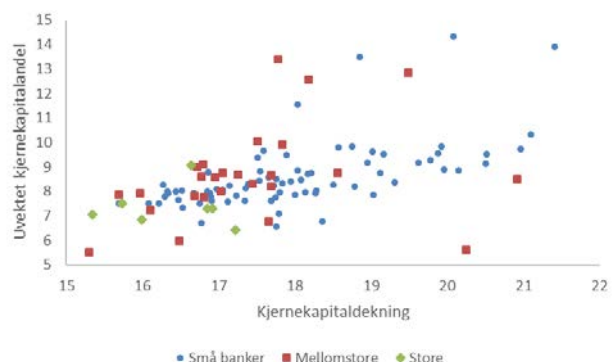
Samtlige kredittinstitusjoner oppfylte kravet til uvektet kjernekapitalandel ved utgangen av andre kvartal 2018.

Uvektet kjernekapitalandel for norske banker samlet falt noe fra første til andre kvartal 2018, til 7,3 prosent. De mindre foretakene påvirkes særlig av utvidet konsolidering for foretak i samarbeidende grupper som isolert sett trekker uvektet kjernekapitalandel ned, se omtale i Likviditets- og Soliditetsrapporten for første kvartal 2018.

Figur 2.5 Uvektet kjernekapitalandel i norske banker/bankkonsern

Figur 2.6: Kjernekapitaldekning og uvektet kjernekapitalandel i norske banker/bankkonsern

Figur 2.6 viser at de store bankene spesielt, og de mellomstore til en viss grad, har lavere dekningsprosjenter enn gjennomsnittet. Figuren viser også at de fleste bankene har en uvektet kjernekapitalandel mellom 6 og 10 prosent, og at de mindre bankene har en høyere kjernekapitaldekning. Dette skyldes at lokale sparebanker har en større andel boliglån på balansen, som medfører et lavere risikovektet beregningsgrunnlag samtidig som eksponeringsmålet til beregning av uvektet kjernekapital ikke er risikosensitivt.

³ Banker, kredittforetak, finansieringsforetak, holdingforetak i finanskonsern som ikke er forsikringskonsern og verdipapirforetak som har tillatelse til å yte investeringstjenester som nevnt i verdipapirhandelloven § 2-1 første ledd nr. 3 og 6.

2.4 Store engasjementer

Konsentrasjonsrisiko i form av store engasjementer er en sentral del av den samlede risikovurderingen av kredittinstitusjoner. Et stort engasjement er definert som et engasjement som forut for vekting og sikkerhetsstillelser utgjør mer enn 10 prosent av ansvarlig kapital. Regelverket om store engasjementer legger formelle begrensninger på hvor store enkeltengasjement en kredittinstitusjon kan ha, der det som hovedregel ikke er lov til å la et enkelt engasjement overskride 25 prosent av ansvarlig kapital.

Ved utgangen av andre kvartal 2018 var to institusjoner, Kredittforeningen for Sparebanker og Sergel Finans, i brudd med regelverket om store engasjementer.

Kredittinstitusjonene som bryter regelverket om store engasjementer er forholdsvis små. En analyse av bankenes konsentrasjonsrisiko viser at de mindre bankene jevnt over har en større konsentrasjonsrisiko mot enkeltkunder målt ved store engasjementer. Samtlige av bankene med en ansvarlig kapital på mer enn 10 milliarder NOK har et totalt netto engasjementsvolum store engasjementer relativt til ansvarlig kapital under 35 prosent.